

Анотація на вибіркoву навчальну дисципліну
«Культурно-освітнє товариство “Просвіта” у 1917-1921 рр. в Україні»

Рівень вищої освіти - *другий (магістерський) рівень вищої освіти*

Кількість кредитів - 4

Компонент освітньої програми: *вибіркoвий*

Мова викладання: *українська*

Викладач: Кучеров Геннадій Геннадійович, кандидат історичних наук, доцент, e-mail: kucherovgennadij@gmail.com

Опис дисципліни

1. Актуальність курсу. Національні культурно-освітні товариства “Просвіта” мають сповнену славними і трагічними сторінками історію. Просвітняни України здійснювали плідну роботу, спрямовану на піднесення освітнього рівня широких мас населення, пробудження і відродження національної самосвідомості українства, становлення і виховання майбутніх політичних і громадських діячів держави. “Просвіти” організовували бібліотеки-читальні, книгозбірні, відкривали освітні заклади, дитячі садки, проводили театральні заходи, літературно-музичні вечори, лекції, видавали і поширювали книжки та періодичні видання тощо.

Безперечно, набутий досвід “Просвіт” у роки Української революції (1917-1921 рр.) в культурно-освітній сфері величезний. Використовуючи його, можна уникнути багатьох помилок у сучасних умовах реформування культури і освіти. Цьому сприяє той факт, що сьогодні існує можливість об’єктивно вивчати різні аспекти діяльності товариств “Просвіта”.

2. Метою дисципліни “Культурно-освітнє товариство “Просвіта” у 1917-1921 р. в Україні” є всебічне вивчення і узагальнення процесу становлення, форм, методів та особливостей діяльності товариств “Просвіта” періоду Української революції (1917-1921 рр.), визначення їхнього внеску в національно-культурне відродження українців, ролі і значення товариств в історії вітчизняної культури.

3. Завданням вивчення дисципліни «Культурно-освітнє товариство “Просвіта” у 1917-1921 р. в Україні» є:

- з'ясувати історіографію проблеми;
- розглянути процес відновлення діяльності “Просвіт” України за часів Центральної Ради та їх становище при Українській державі П. Скоропадського;
- розкрити специфіку діяльності просвітницьких осередків, їх труднощі у період з 1917 по 1921 рр.;
- охарактеризувати умови функціонування “Просвіт” та їх внесок у піднесення національної свідомості населення за часів Директорії УНР (1919–1920 рр.);
- визначити особливості діяльності “Просвіт” та їх причини занепаду в умовах перших років радянської влади (1920–1921 рр.);
- простежити внесок просвітян у процес національного відродження держави, їх роль у поширенні серед населення України національної ідеї.

4. Проблематика (зміст дисципліни), яка буде розглянута у процесі вивчення навчальної дисципліни:

- Вступ до курсу;
- Організація діяльності товариств “Просвіта” в Україні у 1917-1921 рр.;
- Матеріальне становище “Просвіт” в умовах різних режимів;
- Форми діяльності Просвіт;
- Соціальні аспекти діяльності “Просвіт”;
- Взаємовідносини “Просвіт” із радянським режимом.

5. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати і вміти:

За підсумками вивчення дисципліни студент повинен знати:

- історіографію діяльності товариств “Просвіта” в Україні у 1917-1921 рр.;
- організацію діяльності товариств “Просвіта” в Україні у 1917-1921 рр.;
- історію виникнення та закономірності розвитку товариств “Просвіта”;
- становище “Просвіт” в умовах різних режимів;
- культурно-освітні форми діяльності “Просвіт”;
- взаємовідносини “Просвіт” із різними режимами періоду української революції.

За підсумками вивчення дисципліни студент повинен уміти:

- орієнтуватись у науковій та періодичній літературі із актуальних проблем дисципліни, відбирати з цієї інформації найголовніше, вміти систематизувати її;
- опрацьовувати тематичну літературу, самостійно збагачувати свій науковий та творчий потенціал, застосовувати прогресивні та раціонально виважені методи оволодіння знаннями;
- аналізувати основні проблеми становлення і діяльності товариств “Просвіта” в Україні у 1917-1921 рр.;
- вміти оцінювати внесок “Просвіти” у розвиток освіти та культури;
- використовувати історичний досвід української держави і українського державотворення в практичній діяльності для створення демократичної правової держави в Україні, для орієнтації в суспільно-політичному та культурному житті, оцінки суспільних та культурних явищ і подій;
- аналізувати історичні документи за допомогою різних наукових методів, спираючись на принципи історизму, об’єктивності, зв’язку теорії з практикою;
- відтворювати знання з історії та культури України; самостійно робити правильні прогнози у сфері суспільно-політичного та культурного життя України на основі історичних знань.

6. Шкала оцінювання з навчальної дисципліни у балах за всі види навчальної діяльності, яка переводиться в оцінку за шкалою ECTS та у чотирибальну національну шкалу:

Сума балів за шкалою Інституту	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Іспит	Залік
90-100	A (відмінно)	Відмінно	Зараховано
82-89	B (дуже добре)	Добре	
75-81	C (добре)		
65-74	D (задовільно)	Задовільно	
60-64	E (достатньо)		

35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	Незадовільно	Не зараховано
1-34	F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)		

7. Критерії оцінювання складових поточного контролю навчальної діяльності студента

Компетенції (знання, уміння та навички), продемонстровані на навчальних заняттях (практичних, семінарських, лабораторних, враховуючи знання з тем, що виносяться на самостійне опрацювання) оцінюються за 100-бальною системою.

Оцінка в балах (за 100-бальною шкалою) за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання
98-100	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.
94-97	Студент володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати

Оцінка в балах (за 100-бальною шкалою) за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання
	їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію.
90-93	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси.
86-89	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички.
81-85	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з

Оцінка в балах (за 100-бальною шкалою) за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання
	окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення.
75-80	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми.
70-74	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами.
65-69	Студент розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні.
60-64	Студент володіє початковими знаннями, здатний провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.

Оцінка в балах (за 100-бальною шкалою) за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання
50-59	Студент намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом.
35-49	Студент мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь.
1-34	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”.

Оцінювання модульних контрольних робіт здійснюється за 100-бальною системою.

Оцінювання захист навчального матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення для студентів заочної форми навчання здійснюється за 100-бальною системою.

8. Література

Основна література

1. Бадєєва Л. І. «Просвіти» Східної України у сучасній вітчизняній історіографії. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету ім. Григорія Сковороди. Серія : Історія та географія. Вип. 47. Х., 2013. С. 186–193.
2. Дем'янюк О. Діяльність осередків "Просвіти" в добу Директорії УНР (1918–1921 рр.). Науковий вісник Східноєвропейського національного

університету імені Лесі Українки. Історичні науки. 2016. № 3. С. 22-27.

3. Гарат Р.М. Діяльність товариства "Просвіта" в Галичині (1868-1921 рр.) [Текст]. Переяслав-Хмельницький : Книги-XXI, 2005. 168 с.

4. Євселевський Л.І., Фарина С.Я. "Просвіта" в Наддніпрянській Україні". Київ: Всеукраїнське товариство "Просвіта" ім. Т.Г. Шевченка, 1993. 123 с.

5. Зелений, В.М. Становлення та діяльність товариств "Просвіта" Катеринославської губернії у 1905-1922 рр. [Текст] : дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / Зелений Володимир Миколайович ; Харківський національний педагогічний ун-т ім. Г.С.Сковороди. Х., 2005. 175 арк.

6. Ківшар Т Український книжковий рух як історичне явище (1917-1923 рр.). Київ : Логос, 1996. 344 с.

7. Ковба Ж. М. Історія «Просвіти»: проблеми наукового вивчення й популяризації. Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Вип. 19 : «Просвіта» – оберіг незалежності та соборності України / НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича ; відп. ред. Ярослав Ісаєвич, упоряд. : Феодосій Стеблій, Володимир Пашук. Львів, 2010. С. 605–610.

8. Коробка М. Л. Роль "Просвіт" у формуванні національної свідомості українського народу в 1917-1920 роках. Наукові записки з української історії : зб. наук. ст. / Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди. Переяслав- Хмельницький, 2014. Вип. 34. С. 152-157.

9. Кравець А. Просвіта за доби Директорії в українській історіографії. Українське державотворення: проблеми і сучасність : зб. наук. пр. / ред. кол. : Г. В. Бондаренко, О. Й. Демянюк та ін. Вип. УІІІ. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2013. С. 28-36.

10. Кравчук Л.В. Культурна діяльність та просвітницький рух в період Української державності (1917-1920 рр.): автореф. дис... канд. іст. наук: 07. 00.01 "Історія України". Чернівці, 1996. 23 с.

11. Крик Н. Видавнича діяльність товариства "Просвіта" в період Української Центральної Ради (березень 1917 - квітень 1918 рр.). Волинська книга: історія, дослідження, колекціонування. Науковий збірник / Державний історико-культурний заповідник м. Острога; Музей книги та друкарства. Випуск 2. Острог: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2013. С.102-107.

12. Кудряшов Г. О. Видавнича діяльність товариств «Просвіта» Лівобережної України (початок ХХ ст.): історіографія проблеми. Наукові записки Інституту журналістики : науковий збірник / за ред. В. В. Різуна; КНУ імені Тараса Шевченка. Київ, 2011. Т. 45. С. 158-166.

13. Купрійчук В. М. Вплив товариств "Просвіта" на державотворчі процеси гуманітарного розвитку доби Української національної революції (1917-1920 рр.). Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України. Київ, 2013. Вип. 1. С. 207-217.

14. Кучеров Г.Г. "Становлення і діяльність сільських товариств "Просвіта" Правобережної України (1905-1923 рр.)". дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / Кучеров Геннадій Геннадійович ; Кам'янець-Подільський держ. ун-т. Кам'янець-Подільський, 2007. 262 арк.

15. Лисенко О. В. "Просвіти" та кооперативи в українському суспільному

- середовищі на початку ХХ ст. / НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2008. 180 с.
16. Малюта О.В. «Просвіта» у формуванні державницького потенціалу українського народу (друга половина ХІХ - перша чверть ХХ ст.) // Дис... канд. іст. наук: 07.00.01. Київ., 2005. 319 с.
17. Малюта О. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина ХІХ ст. перша половина ХХ ст.). Київ : Вид. центр «Просвіта», 2008. 840 с.
18. Масюк С. О. Діяльність товариств "Просвіта" в Україні (березень 1917 - 1920 рр.) [Текст] : дис... канд. іст. наук: 07.00.01; Київський ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 1997. 143 л.
19. Машталір А.І. «Просвіти» і національне відродження українців у добу Гетьманату (квітень-грудень 1918 р.). Вісник Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Історичні науки. Вип.6. С. 351-359.
20. Пижик А.М. Культурно-освітня політика в добу Директорії УНР (1918-1920 рр.) [Текст] : дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / Пижик Андрій Миколайович ; Київський ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 1998. 196 арк.
21. Постернак С. Із історії освітнього руху на Україні за часів революції 1917-1919 рр. Київ Друкар, 1920. 128 с.
22. "Просвіта": історія та сучасність (1868-1998) [Текст] : зб. матеріалів та док., присвяч. 130-річчю ВУТ "Просвіта" ім. Т. Шевченка / Всеукр. т-во "Просвіта" ім. Т. Шевченка ; упорядкув., ред. В. Германа ; редкол.: П. Мовчан [та ін.]. Київ: Просвіта : Веселка, 1998. 488 с.
23. «Просвіти» в національно-культурному житті українського народу (до 140-річчя заснування) : матеріали міжнар. наук. конф. / Терноп. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка, іст. ф-т, каф. стародав. та середньовіч. історії ; редкол. : І. С. Зуляк (голов. ред) та ін. Тернопіль : ТНПУ, 2009. 279 с.
24. Ротар Н.Ю. Діяльність українських національно-демократичних урядів в галузі освіти (1917–1920 рр.): автореф. дис. ... канд. іст. наук : [спец.] 07.00.01 «Історія України» / Ротар Наталія Юріївна ; Чернів. держ. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 1996. 22 с.
25. Терещук К. Л. Подільські "Просвіти": проблеми видавничої діяльності і творення українських масових бібліотек (1917-1920 рр.). Подільська "Просвіта": історія і сьогодення: зб. наук. пр. за підсумками регіон. наук.-краєзн. конф. Кам'янець-Подільський: Кам.-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2011. С. 113-118.

Допоміжна література

26. Балицька О. Просвітницька діяльність української інтелігенції (березень 1917 - квітень 1918 рр.). Українська культура. 1995. № 2. С. 3032.
27. «Просвіти» Поділля в добу Української революції (1917–1920) : зб. док. і матеріалів / Хмельниц. гуманітар.- пед. акад., Хмельниц. міськ. орг. Нац. спілки краєзнавців України, Хмельниц. міськ. т-во укр. мови ім. Тараса Шевченка «Просвіта» ; упоряд. і авт. вступ. ст. В. Адамський, Б. Кришук. Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2014. 571 с.
28. Радій Г. Товариства "Просвіта" за доби Центральної Ради у висвітленні української преси. Історія України. Маловідомі імена, події, факти: Зб. статей.

Вип. 2 / Відп. ред. П.Т.Тронько. Київ: Ін-т історії України НАН України, 1997. С. 79-89.

29. Савчук Б.П. Волинська "Просвіта". Рівне: вид. фірма "Ліста", 1996. 149 с.

Стопчак М. В. Діяльність товариств «Просвіта» за доби Директорії в українській історіографії. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського. Серія : Історія. Вінниця : ВДПУ, 2008. Вип. 14. С. 47-51.

30. Сухий О. Сучасна українська історіографія історії «Просвіти» . Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Вип. 19 : «Просвіта» - оберіг незалежності та соборності України / НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича ; відп. ред. Ярослав Ісаєвич, упоряд. : Феодосій Стеблій, Володимир Пашук. Львів, 2010. С. 644-657.

31. Танчин І. Переслідування "Просвіт" більшовиками в роки Визвольних змагань (1917–1920). Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Львів, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. 2010. Вип. 19 . С. 572-576.

32. Фари́на С.Я. Роль "Просвіт" в українському національно- культурному русі на початку ХХ століття: автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01 "Історія України". Запоріжжя, 1993. 21 с.